

Emilia Czerniejewska, Marek Dubieński

Analiza aktywności zawodowej i naukowej absolwentów Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego zatrudnionych w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu...

Forum Bibliotek Medycznych 7/1 (13), 87-92

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Mgr Emilia Czerniejewska
Wrocław – UP

Mgr Marek Dubiński
Wrocław – PWr.

**ANALIZA AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ I NAUKOWEJ
ABSOLWENTÓW INSTYTUTU INFORMACJI NAUKOWEJ
I BIBLIOTEKOZNAWSTWA UNIwersYTETU
WROCLAWSKIEGO ZATRUDNIONYCH W BIBLIOTECE GŁÓWNEJ
UNIwersYTETU PRZYRODNICZEGO WE WROCLAWIU
W ŚWIELE BADAŃ ANKIETOWYCH (STAN NA 1 III 2014 R.)**

Abstract

The article focuses on questionnaire survey results related to graduates of the Institute of Information and Library Science, employed in the Main Library of the Wrocław University of Environmental and Life Sciences. The survey provides interesting view on professional activities and possibilities of enhancement of qualifications through attending conferences and specialised trainings, postgraduated studies, as well as publishing in both scientific and popular resources.

Streszczenie

Artykuł przedstawia wyniki badania ankietowego, którym objęto absolwentów Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego, zatrudnionych w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu (stan badań na 1 III 2014 r.).

Odpowiedzi zawarte w ankiecie przedstawiają obraz aktywności zawodowej - podnoszenia kwalifikacji poprzez formy aktywności m.in. studia podyplomowe, publikacje naukowe i popularnonaukowe, udział w konferencjach naukowych i kursach specjalistycznych

Przeanalizowane w niniejszym artykule badania ankietowe, poszerzone o informacje ze strony domowej Biblioteki i Bazy Bibliografii Pracowników Uniwersytetu Przyrodniczego oraz omówienie ich wyników, są kontynuacją wcześniejszych badań

aktywności zawodowej i naukowej absolwentów Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa - IINiB (wcześniej Bibliotekoznawstwa) Uniwersytetu Wrocławskiego, zatrudnionych we wrocławskich bibliotekach naukowych.

Opracowane już zostały zawodowe losy absolwentów IINiB (wcześniej Bibliotekoznawstwa) UW wr zatrudnionych w Bibliotece Uniwersytetu Wrocławskiego (Jolanta Hoffmann¹), Bibliotece AWF we Wrocławiu (Małgorzata Stasiak²), Dolnośląskiej Bibliotece Pedagogicznej (Urszula Tobolska³) oraz pracujący w szkołach niepublicznych we Wrocławiu (Marek Dubiński i Marzena Borowska⁴). W trakcie publikacji jest artykuł dotyczący pracowników Biblioteki Głównej i OINT Politechniki Wrocławskiej⁵.

Celem badań ankietowych jest omówienie aktywności zawodowej absolwentów IINiB, pracujących w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Przyrodniczego (BGUP) we Wrocławiu. Zastosowano podobną jak w poprzednich badaniach metodykę, schemat ankiety⁶ opracowania, w celu uzyskania całościowo spójnego obrazu i możliwości porównania.

Ankiety rozesłano wszystkim pracownikom BGUP we Wrocławiu, prosząc o odpowiedź jedynie absolwentów (studia dzienne, zaoczne, podyplomowe) IINiB.

Uwzględnienie absolwentów studiów podyplomowych związane jest z polityką zatrudnienia w BGUP wprowadzoną jeszcze przez mgr. Jana Morawskiego, pierwszego dyrektora Biblioteki Wyższej Szkoły Rolniczej, który kierował jednostką w latach 1952-1970. Scharakteryzował ją w następujący sposób: „Oдноśnie obsady personalnej krótkie stwierdzenie: bibliotekarze posiadający wykształcenie przyrodnicze, techniczne względnie weterynaryjne to element konieczny w naukowej bibliotece rolniczej szczególnie w oddziałach gromadzenia i informacji; podkreślić jednak należy, że w równej mierze potrzeba w tych bibliotekach bibliotekarzy humanistów. Mentalność humanisty uzupełnia we właściwy sposób mentalność przyrodnika i technika: postulowany ideal-

¹ Jolanta Hoffmann: Absolwenci Instytutu Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego pracujący w Bibliotece Uniwersyteckiej we Wrocławiu. W: *Z Problemów Bibliotek Naukowych Wrocławia*. Wrocław 2005 T. 2 s. 67-74

² Małgorzata Stasiak: Absolwenci Instytutu Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego pracujący w Bibliotece Głównej Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu. W: *Z Problemów Bibliotek Naukowych Wrocławia*. Wrocław 2005 T. 2 s. 75-84

³ Urszula Tobolska: Absolwenci Instytutu Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego pracujący w Dolnośląskiej Bibliotece Pedagogicznej we Wrocławiu. W: *Z Problemów Bibliotek Naukowych Wrocławia*, Wrocław 2005 T. 2 s. 85-93

⁴ Marek Dubiński, Marzena Borowska: Aktywność zawodowa absolwentów Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego. *Bibliotekarz* 2013 nr 2 s. 16-18

⁵ Od 1 stycznia 2014 r. zadania Biblioteki Głównej i OINT przejęło Centrum Wiedzy i Informacji Naukowo-Technicznej, ogólnouczelniana jednostka organizacyjna prowadząca działalność naukową, badawczą, szkoleniową i usługową

⁶ ankieta opracowana przez mgr. Marka Dubińskiego pod kierunkiem prof. dr hab. Marii Piłtyczak-Majerowicz

ny zespół bibliotekarzy w bibliotece rolniczej powinien składać się z 30-40% bibliotekarzy rolników i techników oraz 60-70% bibliotekarzy humanistów...⁷⁷.

Zalecane proporcje utrzymywane były przez długie lata. Obecnie politykę zatrudnienia zdominowały czynniki ekonomiczne. W Bibliotece Głównej Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu pracuje oprócz informatyka czterech inżynierów. Brak nowych chętnych do pracy wynika ze zdecydowanie niższych zarobków bibliotekarzy w stosunku do wynagrodzeń weterynarzy, zootechników, inżynierów.

Obecnie BGUP jest ogólnouczelnianą jednostką prowadząca działalność naukową, szkoleniową i usługową. Biblioteki wydziałowe podlegają jej tylko merytorycznie, ich zasoby włączone są do katalogu, a pracownicy zatrudnieni na etatach wydziałowych.

W Bibliotece Głównej pracuje 29 osób w tym 26 na etatach bibliotekarskich (od młodszego bibliotekarza do kustosa służby bibliotecznej i 3 bibliotekarzy dyplomowanych - stan na 1.03.2014 r.). 19 absolwentów Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UWr stanowi zatem 73,07% zatrudnionych na stanowiskach bibliotecznych.

Badanie ankietowe

Przeprowadzona na przełomie stycznia i lutego 2014 r. ankietę składała się z 18 pytań.

Pytania od 1 do 3 miały charakter identyfikujący badanych. Odpowiadający podawali rok ukończenia i charakter studiów (dzienne, zaoczne, podyplomowe), specjalizację oraz nazwisko promotora. Pytania od 4 do 6 dotyczyły długości zatrudnienia w BGUP, zajmowanych stanowisk oraz pracy w innych bibliotekach i zakładach pracy. Pytania od 7 do 14 dotyczyły form podnoszenia kwalifikacji zawodowych, uczestnictwa w konferencjach naukowych i kursach specjalistycznych oraz publikacji badanych. Pytania od 15 do 17 omawiały bezpośrednio kontakty respondenta z Instytutem Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego. Odpowiadający mieli też określić czy i w jakim stopniu w obecnej pracy pomogły im: program studiów, praktyki studenckie w trakcie studiów. Następnie, staże warunkujące awans na starszego bibliotekarza i kustosa realizowane w innych bibliotekach. Ankietowani mieli też stwierdzić czy uzyskane umiejętności i wiedza teoretyczna są użyteczne przy wykonywaniu zadań służbowych. Pytanie nr 18 dotyczyło planów ubiegania się o stanowisko bibliotekarza dyplomowanego po likwidacji komisji ministerialnej.

Ankietę wypełniło 17 pracowników z 19 absolwentów IINiB UWr, co stanowi 89,47%. Dwoch pracowników (w tym kierownik oddziału), oświadczyło, że nie lubią wypełniać ankiet. Pozostali pracownicy nie zostali objęci ankietą, ponieważ albo ukończyli studia w innym mieście, albo inny kierunek studiów. W badaniach nie uczestni-

⁷⁷ Jan Morawski: Kronika działalności naukowej i dydaktycznej bibliotek wyższych szkół rolniczych za lata 1945-1962. *Rocz. Bibl.* 1963 R. 7 s. 237

czyło też 2 magazynierów mających średnie wykształcenie oraz informatyk - absolwent Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu.

Wyniki badań

Spośród 19 absolwentów IINiB UW r. do 1.03.2014 r. zatrudnionych w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu 5 osób pełniło funkcje kierownicze (26,3%), 1 osoba funkcję zastępcy dyrektora, a 4 osoby to kierownicy oddziałów.

Wśród 17 osób, które wypełniły ankietę 1 osoba (5,9%) to kustosz dyplomowany, 16 osób (94,11%) zatrudnionych na stanowiskach bibliotecznych: 10 kustoszy (62,5%), 2 starszych bibliotekarzy (11,8%), 3 bibliotekarzy (17,6%) oraz 1 młodszy bibliotekarz (5,9%).

Najwyższy procent absolwentów IINiB, którzy wypełnili ankietę ukończyło studia w latach 2007-2011 - 7 osób (41,1%). Następną grupę utworzyli absolwenci z lat 1973-1978 – 6 osób (35,29%), a 4 osoby (23,6%) to absolwenci z lat 1990-1998. 6 respondentów (35,29%) ukończyło w ramach specjalizacji edytorstwo, 4 (23,5%) informację naukową, 2 (11,8%) stare druki, 1 respondent (5,9%) metodykę pracy biblioteki szkolnej i pedagogicznej, pozostali ankietowani nie podali specjalizacji.

Zespół pracowników jest dojrzały wiekowo zwłaszcza, jeżeli dodać, iż 4 absolwentów z lat 2007-2011 ma powyżej 47 lat.

Dla 13 ankietowanych (76,47%) zatrudnienie w BGUP we Wrocławiu jest pierwszym miejscem pracy zawodowej. 3 bibliotekarzy (17,6%) pracowało już w innych bibliotekach, natomiast 6 osób (35,2%) w innych zawodach.

Spośród 17 respondentów ponad połowa - 9 osób (52,9%) ukończyło studia w systemie dziennym, 3 osoby (17,6%) w systemie zaocznym, 5 studia podyplomowe (29,4%).

BGUP we Wrocławiu umożliwia swoim pracownikom rozwój i dokształcanie. Spośród 17 ankietowanych 8 osób (47%) podniosło swoje kwalifikacje, w tym 3 osoby (17,6%) z wykształceniem średnim ukończyło studia wyższe, a 5 osób (29,4%) - studia podyplomowe. Jedna osoba jeszcze dodatkowo ukończyła Podyplomowe Studium Informacji Naukowej na Uniwersytecie Jagiellońskim. Bardzo wysokie wskaźniki posiadania doskonalenia zawodowego: 100% pracowników brało udział przynajmniej w jednym kursie lub szkoleniu. Obecnie pracownicy kończą ich coraz więcej, poszerzając wiedzę i umiejętności, często bardzo specjalistyczne.

13 (76,47%) spośród ankietowanych pracowników BGUP wzięło udział w konferencjach naukowych. Tylko 4 osoby nie brały udziału w żadnej. 5 osób (29,4%) zadeklarowało udział czynny. 2 osoby (11,8%) wzięły udział w jednej, 6 osób (35,2%) w więcej niż jednej, 2 (11,8%) w więcej niż pięciu, 3 osoby (17,6%) w więcej niż 10. Jedna osoba uczestniczy w organizowaniu konferencji z ramienia Korporacji Bibliotekarzy Wrocławskich.

Ponad połowa ankietowanych - 9 osób (52,5%) prowadzi działalność publikacyjną. 8 osób (47%) nie jest autorem lub redaktorem ani jednej pracy. Łącznie 9 absolwentów opublikowało 42 publikacje (stan na 1.03.2014 r.).

Najczęściej absolwenci publikowali w czasopismach recenzowanych – 18 prac, materiałach konferencyjnych – 4 prace, czasopismach fachowych – 6 prac, czasopismach popularno-naukowych - 11 prac. Jeden z absolwentów opracowuje hasła do Słownika Pracowników Książki Polskiej.

2 absolwentów (11,8%) IINiB UW r zatrudnionych w BGUP współpracuje z Instytutem Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego. 1 osoba prowadziła wykłady i ćwiczenia dla studentów IINiB UW r. Większość ankietowanych - 14 osób (82,3) angażuje się w szkolenie praktykantów z Instytutu.

1 osoba uczestniczyła w wykładach Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego.

Możliwość szerszych odpowiedzi i dodawania opinii ankietowani najbardziej wykorzystali w pytaniach dotyczących kontaktów z Instytutem oraz bibliotekarza dyplomowanego.

Respondenci wyrażali opinie na temat przydatności programu studiów i zdobytej wiedzy teoretycznej w pracy i praktyce biblioteczej. 11 osób (64,7%) wydało opinię pozytywną, 2 (11,8%) - negatywną, 2 (11,8%) uznały, że to ich nie dotyczy, a 2 (11,8%) osoby miały mieszane uczucia. Bibliotekarz kończący studia w 1977 r. napisał o programie studiów: „W czasie moich studiów nie był nowoczesny (w zakresie nowych technik) za dużo było nieprzydatnej w praktyce teorii”, absolwent z 2007 r. podsumował: „Przydatnych okazało się tylko kilka przedmiotów, zajęć praktycznych z opracowania zbiorów (np. katalogowanie w formacie MARC) oraz zajęć ze ścieżki specjalizacyjnej, polegające na praktycznym wykorzystaniu różnego rodzaju elektronicznych baz danych”. Jeden z absolwentów z 1992 r. pokusił się o całościową propozycję zmian: „Zredukować ogrom teorii do spraw naprawdę istotnych i ważnych i większy nacisk położyć na sprawy praktyczne - obsługa systemów bibliecznych, formy pracy ze różnicowanym użytkownikiem, wiedza o bazach danych i umiejętności poruszania się w nich, większy nacisk położony na znajomość języków obcych. Wiedzę z edytorstwa uważam za najlepszą, jaką uzyskałam w czasie studiów, która w sposób znaczący ułatwiła mi późniejszą pracę w tej dziedzinie”.

Ankietowani wyrazili też opinię na temat praktyk zawodowych, które odbyli w trakcie studiów. 9 osób (52,9%) uznało praktyki za przydatne, natomiast trzy osoby (17,6%) za nieprzydatne w pracy zawodowej. Dwie osoby (11,8%) miały mieszane uczucia, a trzy (17,6%) nie miały praktyk.

Respondentów zapytano też czy praktyki specjalistyczne, odbywane w innych bibliotekach, a konieczne do awansu na starszego bibliotekarza lub kustosa, mają sens i pomagają w pracy. Większość pytaných – 6 osób (35,2%), która odbyła takie praktyki odpowiedziała, że są potrzebne, 7 osób (41,1%) nie odbywało takich praktyk lub ich one nie dotyczyły, a 4 osoby (23,5%) istnienie praktyk uznało za niepotrzebne.

Pytanie kończące ankietę do absolwentów IINiB pracujących w BGUP dotyczyło kwestii ubiegania się o stanowisko bibliotekarza dyplomowanego, po zlikwidowaniu komisji ministerialnej.

Spośród 17 ankietowanych absolwentów IINiB UW, 1 osoba w BGUP posiada uprawnienia bibliotekarza dyplomowanego, a 16 osób nie posiada takich uprawnień. Należy dodać, że w BGUP pracuje jeszcze dwóch starszych kustoszy dyplomowanych.

Tylko 3 osoby (17,6%) spośród 16 ankietowanych mają zamiar ubiegać się o stanowisko bibliotekarza dyplomowanego. Jedna z nich wprost określiła w uzasadnieniu cel: „Aby podnieść swoje kwalifikacje zawodowe oraz wysokość pensji”. Przykre, że bibliotekarzy dyplomowanych nie ocenia się z istotnych prac, jakie wykonują dla swoich bibliotek tylko według otrzymanych przywilejów. Kontrowersyjna wydaje się w tym kontekście wypowiedź jednej z respondentek: „Jestem zwolenniczką kariery naukowej poprzez doktorat, nie publikowanie na siłę artykułów w czasopismach utworzonych specjalnie, by dyplomowani mieli gdzie pisać.” Jest to przykład postawy zawodowo autodestrukcyjnej. Większość publikacji naukowych bibliotekarzy dyplomowanych jest recenzowana, a sami bibliotekarze dyplomowani podlegają okresowej ocenie z działalności naukowej, organizacyjnej i dydaktycznej, podobnie jak nauczyciele akademicy. Niektórzy pracownicy bibliotek posiadający doktorat, a przystępujący do egzaminu na bibliotekarza dyplomowanego podkreślali, że jest on trudniejszy niż przewód i obrona doktoratu.

Podsumowanie

Przedstawione wyniki badań pokazują dużą aktywność zawodową i naukową absolwentów Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UW - stosunkowo małego zespołu zatrudnionego w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu. Absolwenci IINiB, którzy stanowią ponad 70% pracowników Biblioteki Głównej Uniwersytetu Przyrodniczego powinni wydatnie wpływać na kierunki rozwoju macierzystej jednostki. Stałe podnoszenie kwalifikacji poprzez ubieganie się o stanowisko bibliotekarza dyplomowanego, doktorat, studia podyplomowe, czynne uczestnictwo w konferencjach naukowych i kursach specjalistycznych i językowych spowoduje jej dynamiczny rozwój konieczny wobec szybko postępujących zmian we współczesnym bibliotekarstwie.